

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
Кафедра маркетингу та менеджменту зовнішньоекономічної діяльності

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Перший проректор

“ _____ ” _____ 2018 р.

Робоча програма навчальної дисципліни

ПІДПРИЄМНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ
(назва навчальної дисципліни)

спеціальність (напрямок) 075 Маркетинг

спеціалізація Маркетинг

факультет Економічний

2018 / 2019 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою економічного факультету ХНУ імені В. Н. Каразіна “ ” 2018 року, протокол №

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: **Лісеній Є.В.** – кандидат економічних наук, доцент кафедри маркетингу та менеджменту зовнішньоекономічної діяльності ХНУ імені В. Н. Каразіна

Програму схвалено на засіданні кафедри маркетингу та менеджменту зовнішньоекономічної діяльності ХНУ імені В. Н. Каразіна

Протокол від “ ” 2018 року №

Завідувач кафедри маркетингу та менеджменту зовнішньоекономічної діяльності
ХНУ імені В. Н. Каразіна

(підпис) Євтушенко В. А.
(прізвище та ініціали)

Програму погоджено методичною комісією економічного факультету ХНУ імені В. Н. Каразіна

Протокол від “ ” 2018 року №

Голова методичної комісії економічного факультету ХНУ імені В. Н. Каразіна

(підпис) _____ (прізвище та ініціали) Євтушенко В. А.

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «підприємницька діяльність» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки **бакалаврів за маркетингу**
(назва рівня вищої освіти, освітньо-кваліфікаційного рівня)

напряму _____ **6.030507 Маркетинг** _____
(шифр, назва спеціалізації)

спеціальності _____ **6.030507 Маркетинг** _____

Предметом вивчення навчальної дисципліни є сучасні теорії та практика організації й управління підприємницькою діяльністю.

Програма навчальної дисципліни складається з таких розділів:

1. Опис навчальної дисципліни
2. Програма навчальної дисципліни
3. Структура навчальної дисципліни
4. Теми семінарських (практичних) занять
5. Самостійна робота
6. Індивідуальні завдання
7. Методи навчання
8. Методи контролю
9. Розподіл балів, які отримують студенти
10. Рекомендоване методичне забезпечення

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни є вивчення студентами питань теорії та практики підприємницької діяльності як системи економічних, організаційних та правових відносин в межах підприємницьких структур.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни є вивчення загальнотеоретичних положень та закономірностей управління підприємницькими структурами.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної (освітньо-наукової) програми студенти повинні досягти таких результатів навчання:

знати: принципи та методи організації та ведення власного бізнесу; теоретичні підходи до аналізу зовнішнього та внутрішнього підприємницького середовища; принципи та методи аналізу господарських процесів в середині підприємницьких структур;

вміти: здійснювати господарський аналіз діяльності підприємницьких структур та аналіз процесів і явищ у зовнішньому оточенні бізнесу; складати необхідні документи для реєстрації власного підприємства; складати бізнес-плани розвитку власного бізнесу.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – денна форма: 4,0 заочна форма: 4,0	Нормативна	
Модулів – 3	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 3	1-й	1-й
Індивідуальне завдання: контрольна робота	Семестр	
Загальна кількість годин – денна форма: 120 год. заочна форма: 120 год.	2-й	2-й
	Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 год.	32 год.	10 год.
	Практичні, семінарські	
	32 год.	2 год.
	Лабораторні	
	-	-
	Самостійна робота	
	48 год.	108 год.
	Індивідуальні завдання:	
	8 год.	
	Вид контролю:	
Екз.	Екз.	

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 53,3 % (64 год / 48 год);

для заочної форми навчання – 1,0 % (12 год / 108 год).

2. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретичні основи підприємницької діяльності.

Тема 1. Зміст підприємницької діяльності. Місце підприємництва в суспільстві.

Виникнення та еволюція дефініцій «підприємництво», «підприємство», «підприємець». Співвідношення категорій «підприємництво», «підприємство», «підприємець». Принципи та функції підприємництва. Суб'єкти та об'єкти підприємницької діяльності. Місце підприємництва в суспільстві.

Література основна: [1; 2; 3].

Література допоміжна: [1; 2; 4, 7, 8, 13, 14, 15].

Тема 2. Види та форми підприємницької діяльності.

Основні види підприємств та їх організаційні форми. Основні види підприємницької діяльності. Об'єднання підприємств: асоціація, корпорація, холдинг, консорціум, концерн.

Література основна: [1; 2; 3].

Література допоміжна: [1; 2; 3, 5, 7, 8, 9].

Тема 3. Зовнішнє та внутрішнє середовище підприємницької діяльності.

Зміст дефініції «підприємницьке середовище». Внутрішнє середовище підприємницької діяльності та його складові. Зовнішнє середовище підприємницької діяльності. Класифікація факторів зовнішнього середовища підприємницької діяльності. Аналіз факторів зовнішнього середовища підприємництва.

Література основна: [1; 2; 3].

Література допоміжна: [1; 2; 4, 7, 8, 13, 14, 15].

Тема 4. Державне регулювання підприємницької діяльності.

Роль держави в процесі становлення підприємницького середовища в Україні. Механізм державного регулювання підприємництва. Фінансові важелі державної політики розвитку підприємництва.

Література основна: [1; 2; 3].

Література допоміжна: [1; 2; 4, 7, 8, 9].

Змістовий модуль 2. Практичні аспекти організації підприємницької діяльності.

Тема 5. Механізм створення власної справи.

Вибір ідеї та визначення раціональної стартової стратегії. Формування статутного фонду та порядок створення нового підприємства. Підготовка засновницьких документів. Припинення діяльності підприємницьких структур.

Література основна: [1; 2; 3].

Література допоміжна: [1; 2; 4, 7, 8, 10, 11, 13, 14, 15].

Тема 6. Планування та проектування підприємницької діяльності.

Зміст та види планування. Принципи та методи планування діяльності підприємства. Джерела інформації для здійснення планування. Система планових показників. Форма, зміст та технологія розробки бізнес-плану підприємницької одиниці. Розробка окремих розділів бізнес-плану. Проектування організаційної структури підприємницької одиниці.

Література основна: [1; 2; 3].

Література допоміжна: [1; 2; 4, 7, 8, 10, 11, 13, 14, 15].

Тема 7. Стратегічне управління підприємництвом.

Сутність та необхідність стратегічного управління. Класифікація та характеристика основних видів стратегій розвитку підприємницьких одиниць. Методи вибору оптимальної

стратегії розвитку. Етапи формування стратегії розвитку підприємницької одиниці. Реалізація стратегії розвитку бізнесу. Оцінка результатів реалізації стратегії розвитку підприємницької одиниці.

Література основна: [1; 2; 3].

Література допоміжна: [2; 4, 5, 7, 8, 14, 15].

Змістовий модуль 3. Практичні аспекти розвитку бізнесу.

Тема 8. Маркетингова діяльність підприємницьких одиниць.

Зміст та сутність маркетингу. Види маркетингу. Маркетингова тактика на різних стадіях життєвого циклу товару. Необхідність та структура маркетингового дослідження. Реклама та стимулювання продажу товарів та послуг. Психологія реклами та продаж. Стратегії ціноутворення.

Література основна: [1; 2; 3].

Література допоміжна: [2; 4, 5, 7, 8, 14, 15].

Тема 9. Оцінка підприємницьких ризиків.

Зміст та джерела підприємницьких ризиків. Види підприємницьких ризиків. Методи оцінювання підприємницьких ризиків. Стратегія управління підприємницьким ризиком. Шляхи та способи зниження ризику в підприємстві.

Література основна: [1; 2; 3].

Література допоміжна: [2; 4, 5, 6, 7, 8, 14, 15].

Тема 10. Аналіз господарської та фінансової діяльності підприємницьких одиниць.

Особливості обліку фінансово-господарської діяльності підприємницьких одиниць. Оцінка та аналіз показників ефективності фінансово-господарської діяльності підприємницьких одиниць. Оцінка фінансової стійкості та платоспроможності. Аналіз витрат та прибутків підприємницьких одиниць. Оцінка ефективності системи оплати праці. Аналіз впливу оподаткування на господарські результати діяльності підприємницьких одиниць.

Література основна: [1; 2; 3].

Література допоміжна: [2; 4, 5, 6, 7, 8, 10, 14, 15].

Тема 11. Етика та культура у підприємстві. Соціальна відповідальність бізнесу.

Культура та етика в підприємстві. Принципи, правила та норми ділової етики. Концептуальні підходи до вирішення морально-етичних проблем бізнесу. Сутність та види відповідальності підприємців. Кримінальна, адміністративна, податкова, цивільно-правова, матеріальна та дисциплінарна відповідальність підприємців.

Література основна: [1; 2; 3].

Література допоміжна: [2; 4, 5, 7, 8, 14, 15].

3. Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин					
	Денна форма / Заочна форма					
	усього	у тому числі				
л		п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7
Модуль 1						
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи підприємницької діяльності.						
Тема 1. Зміст підприємницької діяльності. Місце підприємництва в суспільстві.	8/8	2/1	3/0	-	-	3/10
Тема 2. Види та форми підприємницької діяльності.	8/8	2/1	3/0	-	-	3/10
Тема 3. Зовнішнє та внутрішнє середовище підприємницької діяльності.	8/8	3/1	3/0	-	1/0	3/10
Тема 4. Державне регулювання підприємницької діяльності.	6/8	3/1	3/0	-	1/0	3/10
Усього за I модульний цикл	30/30	10/4	12/0	-	2/0	12/40
Модуль 2						
Змістовий модуль 2. Практичні аспекти створення власної справи.						
Тема 5. Механізм створення власної справи.	13/13	4/1	4/0,3	-	2/0	3/8
Тема 6. Планування та проектування підприємницької діяльності.	13/13	4/1	4/0,2	-	1/0	3/8
Тема 7. Стратегічне управління підприємництвом.	10/10	2/1	2/0,3	-	0/0	4/8
Усього за II модульний цикл	36/36	10/3	10/0,8	-	3/0	10/28
Модуль 3						
Змістовий модуль 3. Практичні аспекти розвитку бізнесу.						
Тема 8. Маркетингова діяльність підприємницьких одиниць.	10/10	4/1	2/0,3	-	2/0	4/10
Тема 9. Оцінка підприємницьких ризиків.	12/12	2/1	2/0,3	-	0/0	6/10
Тема 10. Аналіз господарської та фінансової діяльності підприємницьких одиниць.	23/23	4/0,5	5/0,5	-	0/0	12/10
Тема 11. Етика та культура у підприємництві. Соціальна відповідальність бізнесу.	9/9	2/0,5	1/0,1	-	0/0	4/10
Усього за III модульний цикл	54/54	12/3	10/1,2	-	2/0	26/40
Усього годин	120/120	32/10	32/2	-	7/0	48/108

4. Темі семінарських (практичних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Модуль 1		
1	Тема 1. Зміст підприємницької діяльності. Місце підприємництва в суспільстві.	3/0
2	Тема 2. Види та форми підприємницької діяльності.	3/0
3	Тема 3. Зовнішнє та внутрішнє середовище підприємницької діяльності.	3/0
4	Тема 4. Державне регулювання підприємницької діяльності.	3/0
Модуль 2		
5	Механізм створення власної справи.	4/0,3
6	Проектування організаційної структури підприємницьких одиниць.	4/0,2
7	Бізнес-планування підприємницької діяльності.	2/0,3
8	Методичні основи розробки та реалізації стратегії розвитку підприємницьких структур.	4/0,3
Модуль 3		
9	Розробка та реалізація маркетингової програми.	2/0,3
10	Оцінка підприємницьких ризиків.	2/0,3
11	Аналіз фінансово-господарської діяльності підприємницьких одиниць.	5/0,5

12	Соціальна відповідальність, етика та культура бізнесу.	1/0,1
Разом		32/2

Практичне заняття складається з контрольної роботи або тестування з теоретичного матеріалу, вирішення ситуаційних завдань, обговорення актуальних проблем теорії та практики, виконання творчих практичних завдань щодо питань створення, ведення та аналізу бізнесу.

5. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Зміст підприємницької діяльності. Місце підприємництва в суспільстві.	3/10
2	Тема 2. Види та форми підприємницької діяльності.	3/10
3	Тема 3. Зовнішнє та внутрішнє середовище підприємницької діяльності.	3/10
4	Тема 4. Державне регулювання підприємницької діяльності.	3/10
5	Усього за I модульний цикл	12/40
6	Тема 5. Механізм створення власної справи.	3/8
7	Тема 6. Планування та проектування підприємницької діяльності.	3/8
8	Тема 7. Стратегічне управління підприємництвом.	4/8
9	Усього за II модульний цикл	10/28
10	Тема 8. Маркетингова діяльність підприємницьких одиниць.	4/10
11	Тема 9. Оцінка підприємницьких ризиків.	6/10
12	Тема 10. Аналіз господарської та фінансової діяльності підприємницьких одиниць.	12/10
13	Тема 11. Етика та культура у підприємстві. Соціальна відповідальність бізнесу.	4/10
14	Усього за III модульний цикл	26/40
Разом		48/108

6. Індивідуальні завдання

Навчальним планом передбачено написання кожним студентом денної форми навчання контрольної роботи яка складається з:

1. Теоретичної частини – ознайомлення з основними положеннями, методами і системами у сфері організації підприємницьких одиниць та оцінки їх розвитку.

2. Практичної частини – розрахунок економічних показників стану та динаміки розвитку підприємницької одиниці, виявлення недоліків та переваг розвитку бізнесу, пошук оптимальних траєкторій розвитку бізнесу на підставі здійсненій оцінці розвитку підприємницької одиниці.

Перелік орієнтовних тем для написання контрольної роботи з предмету «Економіка та організація підприємницької діяльності»

1. Методи оцінювання ризиків діяльності підприємства.
2. Особливості стратегічного управління розвитком підприємницьких структур в Україні.
3. Управління витратами на українських підприємствах.
4. Особливості створення власної справи в Україні.
5. Управління інноваційним розвитком у підприємстві.
6. Аналіз ефективності зовнішньоекономічних операцій у підприємстві.
7. Аналіз ефективності процесів виробництва товарів та послуг фірми.
8. Оцінка техніко-економічного рівня розвитку підприємства.
9. Особливості формування та розподілу чистого прибутку на підприємстві.
10. Управління інвестиційними процесами у підприємстві.
11. Оподаткування підприємницької діяльності: стан, особливості, перспективи розвитку.
12. Управління ціноутворенням на підприємствах хімічної галузі України.
13. Оцінка ефективності систем оплати праці в підприємницькій діяльності.
14. Оцінка ефективності управління персоналом на виробничому підприємстві.

7. Методи навчання

Лекції: докладне викладення навчального матеріалу із застосуванням мультимедійного проектору, оглядові лекції з використанням опорного конспекту, лекції-дискусії, лекції з помилками тощо.

Практичні заняття: вирішення багатоваріантних задач на основі розрахунків на прикладі найпростіших завдань, розв'язання тестових завдань, представлення студентами доповідей за індивідуальними темами, написання модульних контролів, робота над індивідуальними завданнями.

8. Методи контролю

Екзаменаційна робота з теоретичних питань, вирішення ситуаційних завдань, виконання практичних творчих завдань з питань організації та розвитку бізнесу, розв'язання задач.

9. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний модульний контроль (для денної форми навчання)

Поточне тестування та самостійна робота													Екз.	
Змістовий модуль №1				Змістовий модуль № 2				Змістовий модуль № 3						
T1	T2	T3	T4	A1	T5	T6	T7	A2	T8	T9	T10	T11	A3	40
-	-	-	-	20	-	-	-	20	-	-	-	-	20	

T1, T2 ... T11 – теми змістових модулів, A1, A2, A3 – атестація за модулями.

Шкала оцінювання: національна та ECTS (для денної форми навчання)

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	відмінно
80 – 89	B	добре
70 – 79	C	
60 – 69	D	задовільно
50 – 59	E	
35 – 49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0 – 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Розподіл рейтингових балів за видами навчальної роботи наведено у регламенті.

• Методичне забезпечення

1. Горевий В. І. Методичні вказівки до проведення практичних та семінарських занять з курсу "Правові основи підприємницької діяльності" [Текст] : для студ. спец. 6.060100 та 5.060101 "Правознавство" усіх форм навчання / В. І. Горевий. – Суми : СумДУ, 2007. – 39 с.

2. Жулавський А. Ю. Методичні вказівки до практичних занять з дисципліни "Основи планування у підприємстві" [Текст] : для студ. спец. "Менеджмент організацій" денної форми навчання / А. Ю. Жулавський. – Суми : СумДУ, 2009. – 30 с.

3. Жулавський А. Ю. 1357 Методичні вказівки та завдання до виконання курсової роботи з дисципліни "Основи планування у підприємстві" [Текст] : для студ. спец. "Менеджмент організацій" заочної форми навчання / А. Ю. Жулавський, О. Ю. Древаль, С. М. Рибальченко. – Суми : СумДУ, 2007. – 31 с.

10. Рекомендована література

Базова

№ з/п	Назва	Наявна кількість прим.	Вид
1	2	3	4
1	Мочерний С. В., Устенко О. А., Чеботар С.І. Основи підприємницької діяльності: Навчальний посібник. – К.: Видавничий центр «Академія», 2005. – 280с.	1	Підручник
2	Шваб Л.І. Основи підприємництва: Навчальний посібник. – К.: Каравела, 2006. – 344с.	10	Підручник
3	Підприємництво: навч. посіб. / За ред. В. Л. Подсолонко, Т. Л. Миронова. - Київ: Центр навчальної літератури, 2003. - 616 с.	3	Підручник

Допоміжна

Основи підприємництва і зовнішньоекономічної діяльності [Текст] : навч. посіб. / За ред. В.А. Міщенко. – К., 1995. – 328 с.

Основи підприємництва: теорія і практикум [Текст] : навч. посіб. / В.Г. Воронкова, А.Г. Беліченко, В.О. Желябін, М.А. Ажажа. – Львів : Магнолія 2006, 2009. – 454 с.

Варналій З. С. Мале підприємництво: основи теорії і практики: навч. посіб.

/ З. С. Варналій. – 3-е вид., стереотип. – К. : Знання, 2005. – 302 с.

Варналій З. С. Основи підприємництва [Текст] : навч. посіб. / З. С. Варналій. – 3-тє вид., випр. і доп. – К. : Знання-Прес, 2006. – 285 с.

Виноградська А. М. Основи підприємництва: навч. посіб. / А. М. Виноградська. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К. : Кондор, 2008. – 544 с.

Глушчевський В. В. Методологічні основи концепції управління ризиками підприємницької діяльності [Текст] / В. В. Глушчевський // Фінанси України. – 2009. – № 10. – С. 116–124.

Донець Л. І. Основи підприємництва: навч. посіб. / Л. І. Донець, Н. Г. Романенко. – К. : ЦНЛ, 2006. – 320 с.

Захарчин Г. М. Основи підприємництва: навч. посіб. / Г. М. Захарчин. – К. : Знання, 2008. – 437 с.

Карлін М. І. Правові основи підприємництва: навч. посіб. / М. І. Карлін. – 2-ге вид., випр. і доп. – К. : Кондор, 2006. – 368 с.

Кузьмін В. В. Фінансові основи підприємництва: Навч. посібник розрахований на студентів вищих навч. закладів та спеціалістів / В. В. Кузьмін. – К. : ЦУЛ, 2006. – 192 с.

Павлов В. І. Основи підприємництва: бізнес-планування [Текст] : навч. посіб. У 3-х т. Т.1 / В. І. Павлов. – Луцьк : Надстир'я, 1998. – 104 с.

Павлов В. І. Основи підприємництва: менеджмент праці [Текст] : навч. посіб.. У 3-х т. Т.3 / В. І. Павлов. – Луцьк : Надстир'я, 1998. – 212 с.

Павлов В. І. Основи підприємництва: терміни бізнесу [Текст] : навч. посіб.. У 3-х т. Т.2 / В. І. Павлов. – 2-ге вид., доп. – Луцьк : Надстир'я, 1998. – 210 с.

Тирпак І. В. Основи економіки та організації підприємництва [Текст] : навч. посіб. / І. В. Тирпак, В. І. Тирпак, С. А. Жуков. – К. : Кондор, 2011. – 284 с.

Цигилик І. І. Основи підприємництва: навч. пос. / І. І. Цигилик, З. М. Криховецька, Т. М. Паневник. – 2-ге вид., доп., переробл. – К. : ЦУЛ, 2007. – 224 с.

Інформаційні ресурси

1. <http://journals.kpi.ua/ua/22> «Сучасні проблеми економіки і підприємництва»: збірник наукових праць

2. <http://bulletin.kpi.ua/> «Наукові вісті НТУУ «КПІ»: науково-технічний журнал»

3. <http://probl-economy.kpi.ua/> «Актуальні проблеми економіки і управління»: збірник наукових праць